

Ukraina

4. Dwustronna współpraca gospodarcza.

4.1. Gospodarcze umowy dwustronne.

Z uwagi na członkostwo Polski w Unii Europejskiej znaczna część relacji gospodarczych pomiędzy Polską i Ukrainą (w szczególności dotyczących kwestii handlowych), regulowana jest przez umowy zawarte pomiędzy Unią Europejską i Ukrainą. Podstawowym aktem prawnym regulującym stosunki dwustronne UE-Ukraina jest Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy (PCA), które zostało podpisane 14 czerwca 1994 r. i weszło w życie 1 marca 1998 r. W dniu 29 kwietnia 2004 r. Ukraina podpisała dodatkowy protokół rozszerzający zapisy PCA na nowe kraje przystępujące do UE, w tym Polskę. Obecnie trwają negocjacje Umowy Stowarzyszeniowej pomiędzy Ukrainą i Unią Europejską, której integralną częścią ma być Umowa o pogłębionej i wszechstronnej strefie wolnego handlu (DCFTA).

Podstawę prawną dwustronnych stosunków gospodarczych stanowią m.in.:

- Umowa między Rządem RP a Rządem Ukrainy o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji podpisana w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. nr 125, poz. 575),
- Konwencja między Rządem RP a Rządem Ukrainy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku podpisana w 1993 r. (Dz. U. z 1994 r. nr 63, poz. 269).
- Umowa między Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o współpracy gospodarczej podpisana w 2005 r. (Monitor Polski z 31.08.2006 r. nr 59, poz. 628).

4.2. Handel zagraniczny.

Polsko-ukraińskie obroty towarowe osiągnęły w 2009 r. **4573,6 mln USD** i były o **blisko 48%** niższe niż w 2008 r. Obroty handlowe z Ukrainą stanowiły 1,62% całości obrotów towarowych Polski z zagranicą w 2009 r. Polski eksport na Ukrainę spadł (w wyrażeniu dolarowym) o **46,7%** do poziomu **3429,9 mln USD**, natomiast import towarów z Ukrainy zmniejszył się o **51,4%** osiągając wartość **1143,7 mln USD**. Według danych w euro polski eksport na Ukrainę spadł w 2009 r. o **43,4%** do poziomu **2 460,5 mln EUR**, a import zmniejszył się o **48,8%** i wyniósł **811,05 mln EUR**.

W strukturze polskiego eksportu na Ukrainę w 2009 r. doszło do znaczących zmian. Główną pozycją pozostały wprawdzie wyroby przemysłu elektromaszynowego, jednak ich udział spadł z 34,7% do 23,2% (głównie za sprawą niemal trzykrotnego spadku udziału w eksporcie środków transportu – do 6,2%, z 17,7% w roku poprzednim; udział maszyn i urządzeń wzrósł nieznacznie, do 16,5%). Na drugą pozycję w eksporcie awansowały artykuły rolno-spożywcze – 12,7% (9,6% w 2008 r.), głównie za sprawą relatywnie niewielkiego spadku wartości dostaw produktów pochodzenia roślinnego i gotowych artykułów spożywczych (na tle silniejszego spadku wartości bezwzględnej eksportu ogółem). Na trzecią pozycję w strukturze eksportu spadły wyroby metalurgiczne, z 12,4% udziału (13,2% w 2008). Kolejne najważniejsze pozycje w eksporcie stanowiły wyroby przemysłu chemicznego – 12,3% (wzrost z 8%, przy spadku wartości bezwzględnych eksportu o 18%), tworzywa sztuczne i wyroby z gumy – 11,2% (9,5%), wyroby przemysłu drzewno-papierniczego – 7,9% (5,3%), wyroby przemysłu lekkiego – 7,4% (5,4%), produkty mineralne 4,2% (5,4%), produkty z kamienia, gipsu, cementu itp. – 3,4% (4%). **W imporcie z Ukrainy** najważniejszą pozycję utrzymały w 2009 r. wyroby metalurgiczne, z udziałem 23,9% (co oznaczało jednak spadek udziału z 36% w roku 2008), a kolejnymi najważniejszymi pozycjami były produkty mineralne, głównie: rudy żelaza – 23,8% udziału (24,3%), artykuły rolno-spożywcze – 18,6% (znaczący wzrost udziału, z 13,7% w 2008 r.), wyroby przemysłu elektromaszynowego – 11,8% (dwukrotny wzrost udziału, z 5,9%), drzewno-papierniczego – 9,4% (niemal dwukrotny wzrost, z 5,5%) oraz chemicznego – 7% (8,4%).

Ukraina

W okresie styczeń – wrzesień 2010 r., w porównaniu z analogicznym okresem roku 2009, nastąpiło ożywienie wzajemnej wymiany towarowej. Polski eksport na Ukrainę (wg danych GUS) wyniósł na koniec września 2010 r. **2822,9 mln USD**, co oznacza **wzrost** w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego o **16,5%**. Zdecydowanie mocniej niż eksport wzrósł import z Ukrainy – wyniósł on po dziewięciu miesiącach **1212,9 mln USD** i okazał się wyższy niż w okresie styczeń – wrzesień 2009 o **64%** (w połowie br. notowany był wzrost o 87%). Tempo odbudowy polskiego eksportu na Ukrainę stopniowo przyspiesza (w połowie br. wskaźnik wzrostu eksportu wynosił 13%; średnia miesięczna wartość dostaw wzrosła z 284 mln USD w pierwszym półroczu do 371 mln USD w okresie lipiec-wrzesień br.), jednak pozostaje nadal odległe od rezultatów uzyskiwanych w 2008 r. Dynamika wzrostu dostaw na Ukrainę po 9 miesiącach br. była już zbliżona do tempa wzrostu całego polskiego eksportu (17,2%), choć trzeba przy tym zaznaczyć, że skala spadku sprzedaży polskich towarów na rynek ukraiński w roku ubiegłym była znacznie większa od średniej (47% wobec 22% spadku całego polskiego eksportu). Z kolei import z Ukrainy zwiększa się nadal dużo szybciej niż dostawy z innych państw – łączny polski import wzrósł w omawianym okresie o niespełna 18%. Znaczenie Ukrainy jako odbiorcy polskich towarów za okres styczeń-wrzesień 2010 uległo poprawie w stosunku do stanu na koniec pierwszego półrocza br. – **2,49% udziału** i 12 miejsce wśród najważniejszych odbiorców polskiego eksportu, wobec 2,28% i 13 miejsca na koniec czerwca br. Jednocześnie wynik ten pozostaje nadal gorszy od zanotowanego po trzech kwartałach 2009 r. (11 miejsce, 2,51%) i wyraźnie odbiega od rezultatów z 2008 r. (8 pozycja z udziałem 3,7%). Natomiast wśród dostawców towarów do Polski Ukraina w dalszym ciągu zajmuje odległą, 23 pozycję, choć jej udział w polskim imporcie, wynoszący po trzech kwartałach br. **0,97%**, zwiększył się zarówno w porównaniu do stanu sprzed roku (0,7% udziału w okresie styczeń-wrzesień 2009), jak i, nieznacznie, w odniesieniu do pierwszego półrocza br. (0,91%). Nadal jednak udział dostaw z Ukrainy jest niższy niż w 2008 r. (1,12%).

Zgodnie z informacjami Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy eksport towarów do Polski po trzech kwartałach 2010 r. osiągnął wartość **1209,6 mln USD** (zbieżność ukraińskiej i polskiej statystyki wynosi w tym przypadku 99,7%) i wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego o **51,3%**. Cały ukraiński eksport zwiększył się w tym okresie o 32,1%, a eksport do państw europejskich o 39%. Polska zajmuje nadal 5 miejsce wśród najważniejszych odbiorców ukraińskich towarów, po Rosji, Turcji, Włoszech i Białorusi. Znaczenie eksportu do Polski w porównaniu z analogicznym okresem roku 2009 zwiększyło się z 2,9% do 3,3%, ale pozostaje niższe niż w roku 2008, gdy wynosiło 3,5% całego ukraińskiego eksportu. Z kolei import z Polski w okresie styczeń-wrzesień 2010 r. osiągnął wartość **1966,2 mln USD** (nadal jedynie 69,7% polskiego eksportu jest rejestrowane przez stronę ukraińską jako dostawy z Polski jednak w stosunku do pierwszego półrocza br. wskaźnik ten uległ zauważalnej poprawie). Import z Polski okazał się wyższy niż w analogicznym okresie roku poprzedniego o **27,7%** (na koniec czerwca br. wzrost wynosił 11,9%), przy ogólnym wzroście ukraińskiego importu o 32,2% (dynamika wzrostu dostaw z Polski przekroczyła średni wskaźnik wzrostu dostaw z państw europejskich, wynoszący po 9 miesiącach br. 21,6%). Polska utrzymuje 4 miejsce w ukraińskim imporcie, za Rosją, Chinami i Niemcami, jednak znaczenie naszego kraju w dostawach na ten rynek (4,72% udziału), choć wzrosło wyraźnie w porównaniu z I połową br. (4,23%), jest w dalszym ciągu niższe niż po trzech kwartałach 2009 r. (4,9%).

W strukturze towarowej polskiego eksportu (wg danych GUS), w porównaniu do analogicznego okresu 2009 r. nieznacznie wzrósł udział wyrobów przemysłu elektromaszynowego, z 23,8% do 23,9%, dzięki zwiększeniu znaczenia dostaw maszyn i urządzeń (z 16,3% do 17,8%) i mimo dalszego spadku eksportu pojazdów (z 6,9% do 5,4%). Udział produktów chemicznych (w tym tworzyw sztucznych) zmniejszył się nieznacznie z 23,3% do

Ukraina

23,1%. Zmniejszył się także udział artykułów rolno-spożywczych (z 13,5% do 12,3%, na skutek spadku eksportu produktów pochodzenia zwierzęcego o 18,4%) i wyrobów hutniczych (z 12,8% do 12,1%), wzrosło natomiast znaczenie wyrobów drzewno-papierniczych (z 10% do 10,3%). Umocniły swoją pozycję w eksporcie na Ukrainę wyroby przemysłu lekkiego (wzrost udziału z 6,7% do 7%) oraz produkty mineralne (z 3,6% do 5,2%). Podstawową przyczyną tak dynamicznego wzrostu importu z Ukrainy w okresie pierwszych 9 miesięcy 2010 r. jest ponad trzykrotny wzrost dostaw produktów mineralnych, przede wszystkim rud i koncentratów żelaza. Udział produktów mineralnych, w porównaniu z okresem styczeń-wrzesień 2009 zwiększył się z 18,8% do 37%. Z kolei wyroby metalurgiczne, pomimo wzrostu ich dostaw o 38%, zmniejszyły swoje znaczenie w imporcie z Ukrainy z 26,5% do 22,3%. Zmniejszył się także udział pozostałych najważniejszych grup towarowych sprowadzanych z Ukrainy: artykułów rolno-spożywczych (z 18,6% do 14,6%), wyrobów przemysłu elektromaszynowego (z 13% do 8,3%), wyrobów przemysłu drzewnego (z 10% do 7,5%) oraz wyrobów przemysłu chemicznego, w tym tworzyw sztucznych i wyrobów z gumy (z 8,2% do 6,5%), choć we wszystkich tych przypadkach w wartościach bezwzględnych nastąpił wzrost dostaw.

4.3. Polskie inwestycje na Ukrainie.

Według statystyk NBP, w 2008 r. odnotowane zostało wycofanie z Ukrainy do Polski kapitału netto z tytułu polskich inwestycji bezpośrednich w tym kraju, w wys. 61,4 mln EUR/84,5 mln USD, natomiast stan należności z tego tytułu na koniec 2008 r. wyniósł 462,9 mln EUR/652,1 mln USD.

Według danych Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy, do 1 października 2010 r. polskie przedsiębiorstwa zainwestowały na terenie Ukrainy **937,1 mln USD**. W rezultacie Polska utrzymuje 12 miejsce na liście największych inwestorów zagranicznych na Ukrainie, z udziałem 2,2% w łącznej kwocie zrealizowanych dotąd w tym kraju inwestycji, za Włochami (984,3 mln USD), a przed Szwajcarią (830,1 mln USD). Jeżeli dodatkowo weźmiemy pod uwagę, że jako zagraniczne inwestycje rejestrowany jest ukraiński kapitał powracający z Cypru, Wysp Dziewiczych, a także częściowo z Holandii, Wielkiej Brytanii, czy Stanów Zjednoczonych, rzeczywiste znaczenie polskich inwestycji na Ukrainie jest większe.

W ciągu trzech kwartałów 2010 r. polskie inwestycje na Ukrainie zwiększyły się o 68,3 mln USD, przy czym zdecydowana większość tego wzrostu przypadła właśnie na okres lipiec-wrzesień br. (63,5 mln USD). Od początku roku łączna kwota zainwestowanego na Ukrainie polskiego kapitału zwiększyła się o 7,9%, podczas gdy łączne inwestycje zagraniczne w tym kraju zwiększyły się o 6,5%. Mimo wyraźnego przyspieszenia tempa polskich inwestycji w skali całego roku okażą się one prawdopodobnie niższe niż w roku ubiegłym, gdy wzrosły o ponad 176 mln USD.

Udział sektora finansowego w polskich inwestycjach na Ukrainie, wynosi obecnie ponad 50%. Obok inwestycji banku PKO BP w „Kredobank”, do najważniejszych polskich projektów inwestycyjnych na Ukrainie należy zaangażowanie banków Pekao SA w UniCredit Ukraina i Getin Holding w Plus Banku (d. Prikarpatya Bank) oraz towarzystwa ubezpieczeniowego PZU SA w PZU Ukraina. Wśród podmiotów sektora przemysłowego wymienić warto m.in. inwestycje firm Barlinek, Cersanit, Sanitec-Koło, Can-Pack, Maspex-Wadowice, Grupa Sobieski, TZMO, Inter-Groclin, firm meblarskich Forte, BRW i Nowy Styl.

Ukraina

Struktura polskich inwestycji bezpośrednich na Ukrainie (1 stycznia 2009 r.)

Rodzaj działalności	mln USD	udział %
Sektor finansowy	328,1	47,2
Przemysł metalurgiczny i metalowy	72,8	10,5
Operacje na rynku nieruchomości	40,1	5,8
Handel hurtowy	36,4	5,2
Rolnictwo	32,1	4,6
Przemysł chemiczny i petrochemiczny	27,2	3,9
Przemysł spożywczy	16,8	2,4
Przemysł lekki	8,8	1,3
Przemysł drzewny (bez meblarskiego)	4,1	0,6
Pozostałe gałęzie przemysłu	59,0	8,5
Pozostałe inwestycje	45,0	10,0
Łącznie	694,7	100,0

Źródło: dane Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy

4.4. Ukraińskie inwestycje w Polsce.

W 2007 r. statystyki NBP odnotowały znaczącą wartość napływu kapitału z Ukrainy do Polski z tytułu inwestycji zagranicznych, wynoszącą 308,6 mln EUR netto, natomiast w 2008 r. nastąpił odpływ ukraińskich inwestycji z Polski w wysokości 32,3 mln EUR. W rezultacie łączna wartość zobowiązań netto z tego tytułu zmniejszyła się z 409,8 mln EUR w 2007 r. do 328,7 mln EUR na koniec 2008 r.

Oficjalne ukraińskie dane statystyczne dotyczące ukraińskich inwestycji w Polsce, według których do końca 2009 r. przedsiębiorstwa z tego kraju zainwestowały w Polsce jedynie 49,4 mln USD, znacząco odbiegają od danych NBP oraz szacunków na podstawie doniesień prasowych i innych dostępnych informacji, dotyczących głównych inwestorów ukraińskich w Polsce. Inwestycje Związku Przemysłowego Donbasu (ISD – m.in. Huta Częstochowa, Stocznia Gdańsk) oraz UkrAVTO/AvtoZAZ (FSO na Żeraniu) były oceniane łącznie na około 600 mln USD. Poza ww. firmami na rynku polskim obecne są także inne ukraińskie podmioty (wymienić tu należy m.in. czołową ukraińską grupę biznesową, tzw. Grupę Prywatbanku, która nabyła pakiet akcji Huty Pokój z Rudy Śląskiej oraz firmę Nemiroff, wiodącego ukraińskiego producenta alkoholi; skala ich zaangażowania jest jednak nieporównywalnie mniejsza od projektów realizowanych przez dwa ww. podmioty).

4.5. Współpraca regionalna.

Współpraca transgraniczna i międzyregionalna rozwija się na kilku poziomach, poczynając od kontaktów międzyrządowych, poprzez współpracę samorządów regionalnych i lokalnych, aż do bezpośrednich kontaktów międzyludzkich. Ważnym elementem koordynowania współpracy przygranicznej i międzyregionalnej jest Polsko-Ukraińska Międzyrządowa Rada Koordynacyjna ds. Współpracy Międzyregionalnej. Jej prace koncentrują się wokół istotnych dla pogranicza zagadnień: rozwoju regionów przygranicznych, funkcjonowania i rozbudowy przejść granicznych, promocji współpracy gospodarczej i turystyki transgranicznej, ochrony środowiska, kultury i edukacji oraz przeciwdziałania katastrofom i klęskom żywiołowym.

Największą aktywność w rozwoju współpracy regionalnej wykazują województwa przygraniczne: podkarpackie i lubelskie, jednak szeroki zakres współpracy realizują także województwa: dolnośląskie, mazowieckie, śląskie i pomorskie. Głównymi partnerami po

Ukraina

stronie ukraińskiej są obwody: lwowski, odeski, wołyński oraz iwano-frankowski. Współpraca zorientowana jest na takie dziedziny jak: gospodarka, handel, turystyka, ochrona środowiska, kultura i nauka. Wszystkie szesnaście polskich województw ma podpisane umowy partnerskie z obwodami ukraińskimi. Ze strony ukraińskiej – siedemnaście obwodów (niektóre z kilkoma partnerami). Najbardziej aktywne pod tym względem są obwody zachodnioukraińskie: lwowski (5 umów), wołyński i iwano-frankowski (po 3), a także odeski (4). Według danych opracowanych na podstawie informacji MSWiA RP, Związku Miast Polskich i Ambasady RP w Kijowie, 89 polskich miast miało podpisane umowy o współpracy partnerskiej z miastami ukraińskimi (liczba miast po stronie ukraińskiej – stron tych umów – jest nieco mniejsza, ze względu na fakt, iż niektóre ukraińskie miejscowości podpisały więcej niż jedną umowę o współpracy partnerskiej). Najbardziej aktywnym (i atrakcyjnym) partnerem dla polskich miast jest Kamieniec Podolski (9 umów partnerskich), ponadto Łuck (7), Kijów, Lwów i Turka (po 5).

Na granicy polsko-ukraińskiej działają trzy euroregiony: Karpacki, Niemen oraz Bug. Współpraca rozwija się także w ramach programu ENPI 2007-2013 (budżet 186,2 mln EUR). Ważnym elementem jest również Program Sąsiedztwa, który ma na celu promowanie współpracy w rejonach przygranicznych w dziedzinie ochrony środowiska, zapobiegania katastrofom naturalnym i wywołanym ingerencją człowieka, a także zapobieganie i zwalczanie przestępczości zorganizowanej.

4.6. Współpraca samorządów gospodarczych.

Współpraca samorządów gospodarczych Polski i Ukrainy rozwijana jest przez szereg instytucji i organizacji biznesowych. Do najważniejszych zaliczyć należy Polsko-Ukraińską Izbę Gospodarczą (PUIG, www.puizba.pl), Krajową Izbę Gospodarczą (KIG, www.kig.pl), Stowarzyszenie Eksporterów Polskich (www.eksporterzy.org), Międzynarodowe Stowarzyszenie Przedsiębiorców Polskich na Ukrainie (www.msppu.org.ua), Klub Wschodni.

Z przedsięwzięć współorganizowanych przez struktury samorządu gospodarczego na uwagę zasługują m.in. IX Szczyt Gospodarczy Ukraina-Polska (Donieck, 27-28.10.2008) pod patronatem i z udziałem prezydentów obu państw (współorganizatorami ze strony przedsiębiorców były PUIG i Klub Wschodni), oraz „Baltic Business Forum – Ukraina: Nowe Możliwości” (Świnoujście, 22-24.04.2009; główny organizator: PUIG).

Centralną izbą gospodarczą i głównym partnerem polskiego samorządu gospodarczego na Ukrainie jest Izba Przemysłowo-Handlowa Ukrainy (www.ucci.org.ua), grupująca regionalne izby przemysłowo-handlowe. Zainteresowanie współpracą z Polską wyraża również Ukraiński Narodowy Komitet Międzynarodowej Izby Handlowej – ICC Ukraine (www.iccu.org).